

הזמן עובר. הגודל, על אהלו ותור תחיל, על סוסיו וצידו, זו צפונה, תמיד צפונה, משלהי 1917 ועד לספטמבר 1918 מתמשכת הפרשה. והחיל הצעיר ביותר של הגדוד עולה וכובש עם הבריגדה, את ירושת הקיסרות העות'מאנית. מפעם לפעם יוצא הקולונל מכליו, "עד מתי תימשך המתלה הזו?" ואז מביאים לפניו אנר דריו וארצי את סלומון והקולונל שוב מתפייס, "טוב", הוא אומר במבואות חיי פה, "יוסיף הילד לעלות עימנו." ביי נתיים, במערכה על הגליל, מתרסק ראשו של הקורפורל ארצי והוא משיב את נשימתו. סלומון בוכה ואנדריו מנחמו ומחבקו בזרועותיו.

וגם המליחמה מגיעה לקיצה. הצבא מת-פרק. הדבר חל בביירות. ספינות המיליו חתה כבר עוגנות בנמל. האנגלים יחזרו הביתה. סלומון הקטן ממרר בכי, מאז ה-21 בדצמבר היה מאושר... ואנדריו מן-סוף את שער ראשו: "לא אעובד, פעוטי!" והוא שוטח לפני הקולונל את תחילתו: "ירשה לי ללכת את הגליל, לאנגליה. אבל הפעם הקולונל תקיף. יש חוקים, ואין לעקוף אותם. כאן, בגודד, הייתי אני הקור. בע. אבל מחוץ לגודד זוהי שאלה אחרת. כיצד יוכנס הגער למולדת? בתור שבו? בתור שלל מידחמה? בתור מה? צריך למי צוא משווא! "לא סרג'נט. שמע בעצמי, אתה תשוב למישפחתך..."

איך לי, סר.
— צר לי, אבל... הכנס את הילד לבית-ספר. ילמד, ישכיל. אכריך נראה... אם היה זה הגורל, הוא יחזור שנית, הגורל. זו דרכו, לחזור.

וסלומון נפרד מהחילים. מהקצינים, מה-הסוסים, מהאוהלים, מהדגלים, מהקולונל ומהסרג'נט אנדריו מקלין. הלה בוכה. הוא מחבק את הילד, נושק את עיניו, לר-חצו אל ליבו ובוכה. "מספיק!" נווץ בו הרגימנטל סרג'נט מייג'ור, "מה אתה? חייל, או אשה?" ומוחה בעצמו דמעה בזווית עינו המאוכנת.

וסלומון נשלח דרומה, חזרה ליפו. ומוכי נס שם לבית-ספר. אנדריו מאקלין, עם צבאות הוד מלכותו, חוזר לאנגליה.

קפטן ארמסטרונג מפסיק לקרוא. הוא אינו מצליח לקרוע, מה, למעשה, שריו על פניו: חיוך, או עצבות. איוה סיפור נפלא! קורות אלה היו נדפסים, אלמלא שמר הסרג'נט הסקוטי אמונים לילד היהודי. כי יום אחד, אחרי שש עשרה שנה, יקבלו מישרדי האינטליג'נס, בצירוף לסיפור המעשה, מיכתב משאלה, מגלוגוא. סלומון זה, שב-1918 הוכנס ל-בית-ספר ביפו ושכיוס הוא בן 25. מה אירע בו? "אנא", כותב מאקלין, "בקשו מתושבי פלסטינה שיעזרו לו למצוא את הילד שנצטרף למחנה ה-21 של הרוכבים והלך יחד אתם מיפן ועד בירות".

קפטן ארמסטרונג מעלעל בתיק הצנום. הנה גם קטע מהעיתון האנגלי בירושלים, בו נדפסה הפנייה. אבל, מסתבר, ששום אות חיים, לא מסלומון עצמו, לא מקרוב או ממכיר שלו, לא הגיע, כי התיק מכיל מיכתב שני, הפעם קצר, והוא משנת 1939, וחודש לפני פרוץ מלחמת העולם, בו כותב הסרג'נט מאקלין: "השיבות לי על מכתבי מיום 17.7.1934, כי ענייני נמצא בסיופול. האומנם לא העלתה החקירה דבר עדי היום? הניי כבר בן חמישים, והילד הזה הוא קרן-האור היחידה בחיי איני יכול לשכוח אותו. אנא, עשו מאמץ!" זה היה הכל. חודש אחר-כך פרצה מלחמת העולם, ורשטפה את מלחמת העולם שקדמה לה, חספה עימה גם את הרפתקת אנדריו וסלר מן. שירות האינטליג'נס של הצבא פתח תיקים חדשים, וכמוכב, שיהיה זו שנות, אם לא שיגעון, לטפל בסיפור הסנטימנטלי והבלתי יעיל הזה.

קפטן ארמסטרונג סוגר את התיק, וזורקו, אוטומאטית, אל ערימת התיקים המיועדים להשמדה. הוא חולק עצמותיו ומפקה. השעה כבר שבע, ובוקר ירושלמי מצוחצח מצין כבעד לחלון. הקצין פותחו. האויר הזק מוכיר לו שהוא רעב. מן החוץ מקיף אליו התילל הדוקרני של איזור הבסתחון הבריטי, המתגונן בפני הטוריסטים היתר-דיים הפאנאטיים. הוא מהרהר בסלומון הקטן, ומחייך... "התיים עשים לעתים דרך קסדריה", — הוא אומר לעצמו. והוא חונק את גורתה, מעביר מטרק בשערו שנחפרת וקורא אל תוך המסדרון, אל עבר הטבה הסודאני: "קשה הם וביצים עם באקון!" מהורהר, הוא שוקע במחשבה, לפתע, כמו בעיקבות צו פנימי, הוא ניגש אל ערימת התיקים שהועדו להשמדה ומעלה מאצלה את האחרון, זה שרק לפני כמה דקות, שם אותו לכאן במו ידיו, הוא,

כאילו, שוקל אותו... ובחייכו, מכניס אותו למגירה צדדית.
הוא סועד את פת השהרית שלו בתיאבון, במצפון של אדם מאושר. "לישון" — אומרות כל עצמותיו "לישון!" אבל בטרם יבנה לתנומה מרגעת זו, הוא קם וקורא לעבר המשרדים שלאורך המסדרון:
— קורפורל מארטין! רוצה אתה, ב-בקשה, להיכנס?

מארטין — אמר הקפטן קורפורל המצדיע — יש לך פרופטים טובים עליך. אתה בחור גבוה, זריז ובעל ידיעות. אתה שומע ומדבר ערבית, עברית... כן, סר.

— היתה לך משיכה מיוחדת, כנראה, לשפות השמיות...
— לא בדיוק, סר. ידיעת שפה נוספת משמעותה תוספת במשכורת.
— אני רואה. מצוין, קורפורל. ואמור לי: — אל תהיה גבוה להתערבותי בענייניך הפנימיים — זו אינה סקרנות, זהו צורך — אמור לי: אתה נשוי?
— לא בדיוק, סר, אבל...
— אבל יש לך ידידה...
— זה שש שנים, סר.
— מצוין, קורפורל, מתמיד הייתי סבור, שקביעות באתנה הרי זה דבר נאה.
הקורפורל חייך חיוך דק.
— וידידתך היא יהודיה, יש לי רושם... לא כן?
— כן, סר.

אחר-כך, לקראת אה המיסמכים, היו פניו משולהבת והוא חזר ועמד דום והגיד למפקדו:
— מוחה, סר, באמת ובתמים מוחה! — וכך, קורפורל, עליך לגלות מה אירע בו, בסלומון זה, שכיום עליו להיות כבן ארבעים. מבין אתה, זהו, "מיבצע לב", או אם תרצה, "מיבצע גורל", שאני מבצע לבדי, ביוזמתי הפרטית. רוצה אני, בשווי הביתה, להביא מתנה קטנה לאותו סקוטי בעל לב מגלוגוא, לאותו אנדריו מאקלין, שבזכות כמותו עוד מצלצלים פעמונים בכנסיות והאדמה מצמיחה גם חטה ופרגים. רוצה אתה לעזור לי?
— בהחלט כן, סר.

שחודש מאי מנה כבר תריסר ימים, נזכר לפתע קפטן ארמסטרונג, שעדיין לא שמע דבר מפי קורפורל מארטין על שליחותו. מאז יצא הבחור לחפש את עיקבותיו של סלומון, היתה קריאה טלפונית אחת, אות החיים היחיד שלו. מארטין אמר לו, כי הדרכים משובשות למדי ואת הדי עיקבות אין למצוא על נקלה. ארמסטרונג נהוהר אותו או, כי זו אינה עבודה בקב-לנות, וכי הזמן דוחק... במחצית מאי יצא אנגליה לדרך, הביתה, והוא עומד על שלו, להביא את המתנה לגלוגוא. עכשיו — קפטן ארמסטרונג לא יכול היה להתעלם מכך — לא נותרו יותר משניים-שלושה ימים עד לתאריך המנדאט". האנגלי האחר רון הזה לא יתכן שיהיה קפטן ארמסטרונג,

או קורפורל מארטין, מכיוון שזוהי היתה הנציב העליון בכבודו ובעצמו... ברם, בעודנו מהרהר, ובדלת נמתח הדי קורפורל. הוא הצדיע וברך את קצינו.
— בוקר טוב, קורפורל — אמר הקפטן ולא כיסה על עליצותו — טוב שבאת. כבר החילותי דואג לך.
הקורפורל חייך והעלה מכיסו פנקס קטן: "זה לא היה כה נוח, סר."
ואחרי רגע, בהצביעו על הפנקס: "יש לי כאן כל הסיפור."
— מצוין — אמר הקפטן — שב למכונת הכתיבה.
הקורפורל ישב למכונה. דומה גישש תחילה בין האותיות, בדרכו אל המילים, ואצבעותיו תופסו על המנועעים בהסתיי-רות, בלא ביטחון, אך לבסוף החזיר לידיו את השליטה על עצמו ודחה על פני האותיות, ברם, הקפטן הפסיק אותו בקול שביקש להיות קליל ורגיל:
— למעשה, מוטב שתספר לי, בקיצור, מה עשית. את הרפורט תסיים אחר-כך ותצרפו לתיק, במגירה.
הקורפורל קם:
— לסקודתך, סר. הנה: סלומון סיים ביפו את בית-ספר "האחים הישועים" הצרפתיים, שאליו הוכנס בשנת 1918. אחר-כך מוצאים את עיקבותיו בחיפה, בטבריה ובצפת. הוא לומד מלאכה, מתמחה כמכונן,

בסדר גמור, שאלה אחרונה, קורי פורל: הסקטור שלך הוא הסקטור הערבי? — הייתי אומר את ההיפך סר. הסקטור היהודי.
— זאת רציתי לשמוע, קורפורל. והיש לך ידידים רבים בין היהודים?
— ידידים, היא מילה שבסיכון בסקטור זה, סר. הייתי אומר...
— קשרים?
— בדיוק, סר.
— ובכן, קורפורל, אתה האיש. אני אטיל עליך עבודה חשובה, אוה, אל תצא מכליך. את ה"מדליה הצבאית" לא תקבל כתמורה. לא, חלילה, לחטוף איוה, "אישיות חשובה מאד" שלהם. אתה רק תמציא לי אינפור-מציה על מישוה שנעלם ב-1918.
קורפורל מארטין חייך:
— טרם נולדתי באותה תקופה.
— כך אני סבור. ואני הייתי בן עשר. אבי חזר מקוטיאל-עמרה עם "צלב זיק" טוריה", כמעט עיוור ולבו תלוי על בלימה. אבל זוהי מעשייה אחרת. הפעם העניין שונה. הנה התיק, קורפורל. זהו מעשה נפלא, אבל הסיים חסר. עליך לכתבו. — אוה, סר...
— כן, כן, קורפורל. הגורל זוהי מנוה עצומה, אבל גם אותה יש לדחוף, שב, קורפורל, וקרא את המיסמכים.
כשסיים קורפורל מארטין, חצי שעה

ובשנת 1928, הוא בן עשרים, הוא נושא לו, בטבריה, אשה. האשה תלד לו תאומים, בן ובת. בשנים שאחר-כך שורר משבר כלכלי בארץ, וסלומון יוצא לאוסטרליה, בראשית, הוא כותב לאשתו. הוא מסתדר שם. הוא מבטיח להעלותה עם הילדים, אחר-כך הוא כותב, כי יחזור ארצה. ואחר-כך... הוא חדל לכתוב. כך אובדים עיקביו תני, איש אינו יכול לומר היום, מה היה בסופו.

— וזה הכל, קורפורל? — משמיע הר קפטן, מאוכזב מן התוצאות.

— לא בדיוק, סר. זה הכל בענין סלומון, אבל מצאתי את האשה, היא מתגוררת בטבריה. לא זזה משם. נשארה בדירת האבנים, סר, בשנת 1928, כשהיתה בת 17, ובכנסה אליה עם בעלה, אשה יפה, סר. אמרה לי, כי שוב אינה מאמינה עוד בשונו. "האם סבורה את שהגו בחיים?" היא הגיעה בראשה כלפי שמים בדרך המזרח, דהיינו, שרק האלוקים הוא הודע, היא הראתה לי תמונה, של הסרג'נט, במדים, מצולם עם סלומון הקטן. התמונה ניצבת עד היום במקום מכובד, על כוננית, במיסגרת של כסף. "לביני היקר, לסלומון, מאת אנדריו מאק ליו", רשום עליה בתאריך ספטמבר 1918.

— קורפורל, אתה אמת, שהיו לו ילדים. בן ובת, מה בהם?

— אני מגיע, סר. הבת נספתה עוד בגיל צעיר. הבן...

קורפורל מארטין נשתתח.
— הבן?

— הבן — תזר ואמר קורפורל מארטין — נצטרף לטוריסטים היהודים של האירגון... הוא נתפס, שעה שחבורה שלהם התקיפה רכבת צבאית. הוא היה בין שלושה שנפלו לידיו... הם הועמדו בפני בית דין צבאי... קולו של הקורפורל נעשה משום מה הססני.

— המשך, קורפורל.

— כן, סר. הם הועמדו בפני בית דין צבאי ונידונו למיתה. פסק הדין הוצא לפועל באביב 1947. הם נתלו במצודת עכו. אברהם סלומון היה בן תשיעשרה במותו. אמו הראתה לי את תמונתו בגיל העשר שלו... "הבט", אמרה, בהניחה אותה ליד התמונה עליה מצולם האב עם מאקלין והוא או בן עשר, "הבט! כלום לא שתי ספות מים?" היא צדקה. שתי ספות דם, הייתי אומר.

דקה ארוכה של דממה תקעה את צפורניה הקרות בחדר הקטן.

— אני מודה לך — אמר הקפטן — עשית עבודה מצוינת, קורפורל. אתה יכול לסיים עכשיו את הרפורט.

קורפורל מארטין חזר וישב אל המכונה. הקפטן חגר את גורתו, חבש את כובעו. הוא ניצב עתה, גבו מופנה לקורפורל, ליד החלון. מן המרחק הגיעו קולות משתלבים של פעמונים, ודומה היה, שכל כנסיות ירושלים — ירושלים הקדושה — משכו בפעמוניהן בצוותא. עשרות, מאות, פעמוני כדולה וסליחה, הבקיעו עכשיו את האויר, כאילו היה יעודם לכסות בצלצוליהם על חריקת התליות, שהעמידו בני אדם על אדמתו של האל.

קורפורל מארטין קם. "אני סיימתי, סר", אמר. והוא הוציא מן המכונה את הרפורט. עבר עליו ובדקו, ניגש אל המגירה וצרפו אל המסמכים.

"רגע", אמר הקפטן, "תן לי את התיק". הוא אחז עכשיו במצית שלו, לחץ עליו והעלה להבה, ואחר-כך, לאט לאט, בכוננה, שבלב ומדעת, החל מעלה, באש הקטנה, את המיסמכים, בזה אחר זה, בזה אחר זה. ואני, שכל כך השתוקקתי להביא לסרג'נט את המתנה... אמר, "אבל, אנדריו מאקלין נולד כדי להמשיך על האדמה הזו את יעודם של שנים-עשר השליחים. זה היה אדם שהאמין באלהים. מוטב שנשאיר לו את אשליותיו". הוא התגבר על משהו מעין מבוכה סנטימנטלית, ואמר, לבסוף, בתוקף:
— קורפורל, יש לי, אני מקוה, הן צדק שלך, הן צדק של חייל ושל גבר: הסיפור נשאר קבור בלבותינו. אם אי פעם, תזדמן לגלוגוא, הוזהר, שלא לשתות לשכרה ולא לפתוח בסיפורי הרפתקאות נפלאות ועגור מות...
בדלת הופיע לויטנט צעיר והצדיע:

— "מחר, סר, בחמש בבוקר, אנו עוזר בים", הוא חייך כלשהו, ובצאתו: "תודה לאל!"

— אני מאחל לך הצלחה ואושר — אמר קפטן ארמסטרונג והושיט ידו לפרידה לקורפורל מארטין.

— כן גם לך, סר. — והידידומים ירדו על ירושלים.